

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

250416

การพัฒนาหลักสูตรวิชาเศรษฐศาสตร์สุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ

ฉัตรชัย ประภัสร์

คุุณฐิติพนธ์ เสนอต่อมหาวิทยาลัยรามคำแหง
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์)

ปีการศึกษา 2553

๐๐๐๒๕๔๙๙๗

การพัฒนาหลักสูตรวิทยาศาสตร์สุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ

นิตรรศัย ประภัสสร

คุณฉวีนิพนธ์เสนาต่อมหาวิทยาลัยรามคำแหง
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
ปรัชญาคุษฉวีบัณฑิต (การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์)

ปีการศึกษา ๒๕๕๓

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง

THE DEVELOPMENT OF A HEALTH SCIENCE
GERIATRICS CURRICULUM

CHATCHAI PARPATSON

A DISSERTATION PRESENTED TO RAMKHAMHAENG UNIVERSITY
IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF DOCTOR OF PHILOSOPHY
(HUMAN RESOURCES DEVELOPMENT)

2010

COPYRIGHTED BY RAMKHAMHAENG UNIVERSITY

ชื่อเรื่องคุณฉันทินพนธ์ การพัฒนาหลักสูตรวิทยาศาสตร์สุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ

ชื่อผู้เขียน นายฉัตรชัย ประภัสร์

สาขาวิชา การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

คณะกรรมการที่ปรึกษาคุณฉันทินพนธ์

..... *Om Mm* ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วุฒิพล สกลเกียรติ)

..... *ศ. ๒๕๓๐* กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สายฝน เสกขุนทด)

..... *ดร. Omma* กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. โฆษิต อินทวงศ์)

มหาวิทยาลัยรามคำแหงอนุมัติให้คุณฉันทินพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

..... *ดร. หริส* คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิมล พุพิพิช)

..... *ดร. Omma* ประธานกรรมการบริหารโครงการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. โฆษิต อินทวงศ์)

หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

คณะกรรมการสอบคุณฉันทินพนธ์

..... *A.T.* ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กุลวดี โรจน์ไพศาลกิจ)

..... *Om Mm* กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วุฒิพล สกลเกียรติ)

..... *ศ. ๒๕๓๐* กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สายฝน เสกขุนทด)

..... *ดร. Omma* กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. โฆษิต อินทวงศ์)

..... *M* กรรมการ

(นาวาตรี ดร. พงศ์เทพ จิระโร)

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่องคุณิพนธ์ การพัฒนาหลักสูตรวิทยาศาสตร์สุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ
ชื่อผู้เขียน นายฉัตรชัย ประภัสร์
ชื่อปริญญา ปรัชญาคุณิพนธ์บัณฑิต
สาขาวิชา การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
ปีการศึกษา 2553

คณะกรรมการที่ปรึกษาคุณิพนธ์

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วุฒิพล สกลเกียรติ ประธานกรรมการ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สายฝน เสกขุนทด
3. รองศาสตราจารย์ ดร. โหมยิต อินทวงศ์

250416

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการสร้างหลักสูตรวิทยาศาสตร์สุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ และเพื่อพัฒนาทดลองใช้และประเมินหลักสูตรวิทยาศาสตร์สุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับผู้สูงอายุจำนวน 17 คน ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร จำนวน 6 คน และผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุ จำนวน 21 คน โดยมีขั้นตอนและผลการศึกษา ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผลการศึกษาจากผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับผู้สูงอายุ พบว่า หลักสูตรวิทยาศาสตร์สุขภาพสำหรับผู้สูงอายุมี 5 ด้าน ดังนี้ (1) ด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ (2) ด้านการสร้างเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ (3) ด้านการจัดการความเครียดและอารมณ์ (4) ด้านการร่วมกิจกรรมในสังคม และ (5) ด้านความมั่นคงแห่งชีวิตและสวัสดิการของผู้สูงอายุ

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักสูตรจำลอง เป็นการสร้างหลักสูตรฝึกอบรม ประกอบด้วย สภาพปัญหาและความจำเป็นของหลักสูตร วัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างหลักสูตร กิจกรรมการฝึกอบรม สื่อการฝึกอบรม และการวัดและประเมินผลการฝึกอบรม หลักสูตรฝึกอบรมในครั้งนี้ ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้ (1) ด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ (2) ด้านการสร้างเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ (3) ด้านการจัดการความเครียดและอารมณ์ (4) ด้านการร่วม

กิจกรรมในสังคม และ (5) ด้านความมั่นคงแห่งชีวิตและสวัสดิการของผู้สูงอายุในแต่ละด้าน ประกอบด้วย คำอธิบายหน่วยการฝึกอบรมวัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการฝึกอบรม สื่อการฝึกอบรม และการวัดและประเมินหน่วยการฝึกอบรม จากการประเมินโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรมโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 6 คน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.83-5.00 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด และค่าดัชนีความสอดคล้องขององค์ประกอบของโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรม พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 0.50-1.00 มีความสอดคล้องกันทุกองค์ประกอบ

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร เป็นการนำหลักสูตรฝึกอบรมที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุจังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 21 คน รูปแบบการทดลองเป็นแบบ one group pretest-posttest design มีการทดสอบก่อนและหลังการทดลองด้วยแบบทดสอบ และแบบวัดเจตคติระหว่างการทดลองมีการทดสอบผู้เข้าอบรม และเมื่อสิ้นสุดการอบรมในแต่ละด้าน ผลการทดลองใช้หลักสูตรพบว่า ประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ (80/80) ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ความเข้าใจ หลังการทดลองมากกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และทุกหน่วยการอบรมซึ่งถือว่าผ่านเกณฑ์ที่กำหนด

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและการปรับปรุงหลักสูตร เป็นการศึกษาความสัมพันธ์และความสอดคล้องของกระบวนการพัฒนาหลักสูตรตั้งแต่ บริบท ตัวป้อน กระบวนการ และผลผลิต ตามรูปแบบการประเมิน CIPP model โดยผู้เข้าอบรม และผู้เชี่ยวชาญ ผลการประเมินพบว่า ทุกด้านผ่านเกณฑ์การประเมินทุกประเด็น และการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรฝึกอบรมดำเนินตามคำแนะนำของวิทยากร ผู้เข้ารับการอบรม และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้หลักสูตรมีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

Step One. Findings from experts in the field of Geriatrics indicate that there are five aspects to be considered in constructing a Health Science Geriatrics curriculum. These five aspects are: (1) the health conditions of the elderly; (2) the promotion of health for the elderly; (3) issues pertaining to stress and emotional management; (4) participation in social activities; and (5) security and welfare provisions for the elderly.

Step Two. The construction of a model curriculum required developing a training curriculum. The components involved an overview of elderly health problems and the necessity for such a curriculum; curriculum objectives; curriculum structure, training activities; training media; and training measurement and evaluation.

The training curriculum itself consisted of five aspects as follows:

(1) elderly health problems; (2) health promotion for the elderly; (3) stress and emotional management; (4) participation in social activities; and (5) security and welfare for the elderly. For each aspect, provided are explanations for the training units, objectives, contents, training activities, training media, and measurement and evaluation for training units.

In regard to the evaluation of the training curriculum outline by six experts, it was found that means were between 3.83 and 5.00. Means at these levels were appropriate at the high to the highest levels. The indices of congruence of the factors in the training curriculum outline were ascertained to fall between 0.50 and 1.00. Accordingly, there was mutual congruence of all factors.

Step Three. Curriculum experimentation involved implementing the use of the improved training curriculum in practice. Experimentation was conducted on the members of a sample population. These subjects of investigation belonged to the Club for the Elderly in Chachoengsao province.

In carrying out the experiment, the researcher used the one group pretest-posttest design technique. As such, testing was conducted both prior to and after the experiment, together in conjunction with an attitude measurement form. During the experiment, the elderly trainees were tested and tested again after being trained in each aspect. Experimental results showed that the efficiency level of the teaching model was higher than the set criteria (80/80). The elderly trainees evinced more knowledge and understanding after the experiment than prior to the experiment at the statistically significant level of .05 in all the training units considered in evaluating the curriculum against the set criteria.

Step Four. The curriculum was subsequently re-evaluated and improved in respect to the relationships between the elements of the curriculum and the mutual congruence of the factors in the curriculum development process. Used in this connection was the context, input, process and product (CIPP) evaluation model involving both the elderly trainees and experts. The evaluation showed that the curriculum satisfied the evaluation criteria in all aspects in regard to all issues of concern. The training curriculum was thereupon improved by reference to recommendations provided by the trainers, the elderly trainees, and the experts. This improvement brought about greater appropriateness in the curriculum.

กิตติกรรมประกาศ

คุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลือและเอาใจใส่เป็นอย่างดีจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วุฒิพล สกลเกียรติ รองศาสตราจารย์ ดร. โฆษิต อินทวงศ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สายฝน เสกขุนทด ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะ อันเป็นประโยชน์ รวมถึงการสนับสนุนให้กำลังใจทำให้คุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้ลุล่วงไปด้วยดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณา และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

กราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์เอนก เทพสุภรณ์กุล อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กุลวดี โรจน์ไพศาลกิจ รองอธิการบดีวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุทัศนาศ มุขประภาต นาวากาศโท หญิง ดร. ชมสุภักดิ์ ครูทะกะ อาจารย์มหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่ได้กรุณาเสียสละเวลาเพื่อให้การช่วยเหลือในการจัดอบรม การให้กำลังใจ และคำปรึกษาเพื่อให้ผลการดำเนินการวิจัย มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ ที่สนับสนุนทุนวิจัยในครั้งนี้ และกราบขอบพระคุณคณาจารย์ และชมรมผู้สูงอายุจังหวัดฉะเชิงเทรา ที่ให้ความช่วยเหลือในการจัดอบรมให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

นายฉัตรชัย ประภัสร์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(4)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(6)
กิตติกรรมประกาศ.....	(9)
สารบัญตาราง	(12)
สารบัญภาพประกอบ.....	(14)
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	10
ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับผู้สูงอายุ.....	11
วิทยาศาสตร์สุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ.....	23
การเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุ	44
การพัฒนาหลักสูตรวิทยาศาสตร์สุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ	49
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	106
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	123
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	128
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับสร้างหลักสูตร	
วิทยาศาสตร์สุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ.....	130

บทที่	หน้า
ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรจำลองวิทยาศาสตร์สุขภาพ สำหรับผู้สูงอายุ	135
ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตรวิทยาศาสตร์สุขภาพสำหรับ ผู้สูงอายุ	141
ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรวิทยาศาสตร์ สุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ	151
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	155
ตอนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับสร้างหลักสูตร วิทยาศาสตร์สุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ.....	155
ตอนที่ 2 ผลการพัฒนาหลักสูตรจำลองวิทยาศาสตร์สุขภาพสำหรับ ผู้สูงอายุ	162
ตอนที่ 3 ผลการทดลองใช้หลักสูตรวิทยาศาสตร์สุขภาพสำหรับ ผู้สูงอายุ	179
ตอนที่ 4 ผลการประเมินหลักสูตรวิทยาศาสตร์สุขภาพสำหรับ ผู้สูงอายุ	187
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	194
สรุปผลการวิจัย.....	198
การอภิปรายผล.....	204
ข้อเสนอแนะ.....	215
ภาคผนวก	
ก ราชานามผู้เชี่ยวชาญ	218
ข เครื่องมือสอบถามความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ.....	222
ค หลักสูตรฝึกอบรม	235
ง ตัวอย่างเครื่องมือ	303
บรรณานุกรม.....	374
ประวัติผู้เขียน	383

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1	110
2	156
3	165
4	171
5	182
6	183
7	185
8	186
9	245
10	248
11	260
12	262
13	271
14	274
15	284
16	286

ตาราง	หน้า
17 แผนการสอนหน่วยที่ 5.....	295
18 รายละเอียดเครื่องมือการวัดและการประเมินผลการฝึกอบรม.....	
19 ค่าความเหมาะสมของโครงร่างหลักสูตรตามความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ	365
20 ค่าดัชนีความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตรตามความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ	366
21 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมินความเหมาะสม ของการใช้หลักสูตรตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ	367
22 ค่าความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ ความรู้ระหว่างการอบรม	368
23 ค่าความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ ความรู้ผลสัมฤทธิ์ของกลุ่มทดลองใช้เครื่องมือ	368
24 ค่าความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ ความรู้ผลสัมฤทธิ์ของกลุ่มตัวอย่างในการทดลองใช้หลักสูตร	369
25 ค่าอำนาจจำแนก ระดับนัยสำคัญทางสถิติ และค่าความเชื่อมั่น ของแบบประเมินเจตคติของวิทยาศาสตร์สุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ	371
26 ค่าอำนาจจำแนก ระดับนัยสำคัญทางสถิติ และค่าความเชื่อมั่น ของแบบประเมินความสามารถของวิทยาศาสตร์สุขภาพสำหรับผู้ สูงอายุ	372
27 คะแนนผลสัมฤทธิ์ของวิทยาศาสตร์สุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ ก่อนและหลังการทดลอง ใช้หลักสูตร (คะแนนเต็ม 53 คะแนน)	373

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
1 รูปแบบการส่งเสริมสุขภาพของ Pender	39
2 วงจรการเรียนรู้.....	44
3 กรวยประสบการณ์ของ Dale (Dale's cone of experience)	45
4 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรของ Smith, Stanley, and Shores.....	52
5 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรของ Fox	53
6 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรของ Taba	54
7 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรของ Tyler.....	56
8 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรของ Saylor and Alexander	60
9 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรแบบพินิจระบบ (systems approach)	61
10 รูปแบบการประเมินหลักสูตรของ Tyler.....	64
11 รูปแบบการประเมินหลักสูตรของ Stake	69
12 ความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินผลกับการตัดสินใจ	71
13 รูปแบบการประเมินที่ช่วยในการตัดสินใจของ Stufflebeam (CIPP model)	73
14 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	127
15 ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรวิทยาศาสตร์สุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ.....	128